

TÜRÜK

2022, Yıl/Year: 10, Sayı/Issue: 31, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / Date of Received: 05.12.2022

Kabul Tarihi / Date of Accepted: 08.12.2022

Sayfa / Page: 1-31

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / Writer:

Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
uaslan@marmara.edu.tr

TÜRK EDEBİYATININ BİLİNER EN ESKİ NAZİRE ÖRNEKLERİ:

SEYF-İ SARÂYİ'NİN ŞİİRLERİ

Öz

Nazire, edebî kavram olarak bir şairin manzum bir eserine, alekser gazeline aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yazılan benzeri şiir olarak tanımlanmıştır. Bu benzeri şiir, model şiirle anlam birlikteliğine sahip olmalıdır. Nazire şiir, örnek alınan şiirden söz ve anlam bakımından daha üstün olmalıdır. Nazire şairi bunu başaramazsa taklit seviyesinde kalarak başarısız olur. Nazireler derlenerek nazire mecmualarında bir araya getirilmiştir. Derleyen bilinen nazireler Ömer bin Mezd'in *Mecmûatü'n-Nezâir'i*, Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmiu'n-Nezâir'i*, Pervane bin Abdullah'ın *Mecmûa-i Nezâir'i*, Edirneli Nazmî'nin *Mecmau'n-Nezâir'i* ve Budinli Hisâlî'nin *Metâliu'n-Nezâir'i*dir. 14. yüzyılda yaşamış Kıpçak şairi Seyf-i Sarâyî'nin *Gülistan Tercümesi*'nin sonunda on altı şiiri bulunmakta olup bunlardan sekizi naziredir. Seyf'in nazire yazdığı şairler; Mevlana Kadı Muhsin, Mevlana İshak, Mevlana İmâd-ı Mevlî, Ahmed Hâce es-Sarâyî, Hârizmî, Abdülmecid, Tuğlı Hâce ve Hasanoğlu'dur. Seyf'in nazireleri örnek şiirle aynı vezin, kafiye ve konudur. Vezin yönünden başarılı olan nazire şiirlerde şair kafiye kelime bulmada ve söz ile anlamı farklılaştırmada başarılıdır. Bu çalışmada Seyf-i Sarâyî'nin on altı şiiri çeviri yazılı ve dil içi çevirili olarak verilmiştir.

Anahtar kelimeler: nazire, tetebbu, zemin, Seyf-i Sarâyî, *Gülistan Tercümesi*

THE OLDEST KNOWN SIMILAR POEMS IN TURKISH LITERATURE:

SEYF-İ SARÂYÎ'S POEMS

Abstract

Nazire, as a literary concept, is defined as a similar poem written in the same rhyme and meter to a poet's verse work, mostly his ghazal. This similar poem should have the unity of meaning with the model poem. Nazire poetry should be superior to the poetry taken as an example in terms of word and meaning. If the Nazire poet cannot achieve this, he will fail by remaining at the level of imitation. Nazires were compiled and brought together in nazire magazines. The nazires whose compilers are known are Ömer bin Mezd's *Mecmuatu'n-Nazair*, Hacı Kemal's *Camiu'n-Nazair* from Eğridir, Pervane bin Abdullah's *Mecmua-i Nazair*, Edirneli Nazmî's *Mecmau'n-Nazair* 'i and Budinli Hisali's *Metaliu'n-Nazair*. There are sixteen poems at the end of the *Gulistan Translation* of Seyf-i Sarâyî, a Kipchak poet who lived in the 14th century, and eight of them are nazires. The poets that Seyf wrote nazire; Mevlana Kadi Muhsin, Mevlana İshak, Mevlana İmad-ı Mevlevî, Ahmed Hâce es-Sarâyî, Hârizmî, Abdülmecid, Tuğlı Hâce and Hasanoğlu. Seyf's nazires are in the same meter, rhyme and subject as the sample poem. In nazire poems that are successful in terms of rhythm, the poet is successful in finding rhyme words and differentiating word and meaning. In this study, sixteen poems of Seyf-i Sarâyî are given in transcription and in language translation.

Key words: similar poem, imitation, model poem, Seyf-i Sarâyî, Gulistan, translation

Giriş

Nazire (Ar. nazîra, < n-z-r 'bakmak, düşünmek, tasarlamak, dikkatini vermek, hakemlik etmek') benzer, karşılaştırılabilir, denk, karşısında olan, nüsha, kopya, karşılık, baş kısım, en üst mevki" anlamlarına gelir (Mutçalı, 1995, s. 897). Edebî kavram olarak "bir şairin manzum bir eserine, alekser gazeline aynı vezin ve kafiyede olmak üzere yazılan benzeri şiir" (Olgun, 1984, s. 114) biçiminde tarif edilmiştir. Ahmed el-Berdahî'nin *Kitābu Câmi 'i Envā 'i 'l-Edebi 'l-Fārisi'*inde [telifi 1502] ve Mustafa Muslihuddin Sürûrî [ö. 1562]'nin *Baḥru 'l-Ma'ārif*inde [telifi 1549] "aynı vezin ve kafiyede olma" şartına anlam birlikteliği de eklenmiştir. Nazire şiir, esas alınan yani model olan şiirden söyleyiş yönüyle [=ta'bir-i uḥrā, ta'bir-i āḥar] farklılaşmalıdır (Köksal, 2006b, s. 15). Bu farklı söyleyiş, şairin edebî kişiliğini belirleyen belagatın beyan dalının ilgilendiği mecaz, teşbih, istiare ve kinaye sanatları ile ortaya konabilir. Bu sanatlara hüsn-i ta'lil, tenasüb, tevriye ve telmih de eklenebilir (Çavuşoğlu, 1986a, s. 4). Nazire ile ilgili olarak *nazire yazmak, tanzir etmek, cevap* gibi ifadeler kullanılmıştır. Nazire yazana *naẓîre-gū, naẓîre-perdāz*, nazireye örnek / model olan manzumeye ise *zemîn şiir* denmiştir. Nazire şiir, zemin şiirden söyleyiş yönüyle daha fasih ve belîğ olmalıdır. Nazire şairi beğendiği, hayranlık duyduğu veya üstad kabul ettiği şairin şiirini örnek alabileceği gibi, böylece üstad şairi tazim etmiş olacaktır, sanatçı kişiliğinin üstünlüğünü göstermek amacıyla herhangi bir manzumeyi zemin şiir olarak alabilir. Kimi zaman bir manzumeye nazire yazılamayacağı iddiasına cevap vermek üzere kimi zaman da çevresindeki şair dostlarının isteği

üzerine onların şiirlerine nazire yazabilir. Nazire şiirin zemin şiirden daha başarılı olması gerekir, aksi takdirde “taklid” seviyesinde kalır. Nazire geleneği ile söz güzelleşir, Türkçenin şiir dili olarak ifade gücü artar.

Kimi edebî eserlerde ve mecmualarda nazire gibi *tetebbu* kavramına da yer verilmektedir. Her ne kadar biçim ve içerik olarak nazireye benzese de *tetebbu* yazılış amacı bakımından nazireden farklı olmalıdır. Nitekim Osmanlı şairlerinden Sebzî [ö. 1566’dan önce]’nin divanındaki gazeller “nazire” veya “*tetebbu*” olarak ayrı ayrı başlıklandırılmıştır (Yekbaş, 2011, s. 35).¹

Tetebbuda üstünlük göstermek, yarışmak gibi maksatlar söz konusu değildir. Tetebbu, örnek alınan şiirin benzerini yazmaya çalışmaktır. Bu aynı zamanda üstad bir şairin takipçisi [=pey-rev] olmaktır, böylece müteşair yani şiire yeni başlayan veya şiir heveslisi, sanatçı kişiliğini geliştirme imkanı bulmaktadır (Aslan, 2018, s. 44-64).

Türk edebiyatında nazireler çoğunlukla gazel ve mesnevilere yazılmıştır. Gazel, şairin edebî gücünü göstermesine imkan sağlayan en uygun biçimdir. mesnevi ise başta Nizâmî-yi Gencevî [ö. 1214?]'nin *Hamse*'si olmak üzere Türk edebiyatında özellikle aşk mesnevilerine nazire yazmak gelenek hâlini almıştır (Köksal, 2006b, s. 16).

Nazireler şiirden anlayan, şiir tarihini iyi bilen ve edebî çevrelerle ilişkisi bulunan kimselerce derlenmiş ve bu derlemeler nazire mecmualarında bir araya getirilmiştir. Derleyicisi bilinen ilk nazire mecmuası Ömer bin Mezd'in *Mecmû'atü 'n-Nezâir* [yz. 1437]'idir. Daha sonra Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmi'ü 'n-Nezâir* [yz. 1512]'i, Pervane bin Abdullah'ın *Mecmû'a-i Nezâir* [yz. 1561]'i, Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ü 'n-Nezâir*'i ve Budinli Hisâlî'nin *Me'tâli'ü 'n-Nezâir* [yz. 17. yy.]'i tertip edilmiştir. Ayrıca yapılan akademik çalışmalarla derleyeni bilinmeyen birçok nazire mecmuası da tespit edilmiştir (Köksal, 2006a, s. 455).

Bu çalışmanın konusu 14. yüzyılda yaşamış Kıpçak şairi Seyf-i Sarâyî [ö. 1394'ten sonra]'nin bir kısmı nazire olan şiirleridir. Seyf'in nazire şiirleri değerlendirilmiş, şiirlerin tamamı ilk defa dil içi çevirisi ile birlikte çeviri yazılı olarak verilmiştir.

1. Seyf-i Sarâyî'nin Şiirleri

Seyf-i Sarâyî'nin *Kitābu Gulistān bi 't-Türkî*'sinin² sonunda on altı şiiri yer almaktadır. Bunlardan sekizi naziredir. Seyf-i Sarâyî'nin birer şiirini tanzir ettiği şairler; Mevlana Kadı Muhsin, Mevlana İshak, Mevlana İmād-ı Mevlevî,³ Ahmed Hâce es-Sarâyî, Hârizmî,⁴ Abdülmecid, Tuğlı Hâce ve Hasanoğlu'dur.⁵ Bunlardan Hârizmî'nin gazeline yazdığı naziresi bir kaside olması yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Geriye kalan şiirler ise dönem şairlerinin tavsif edildiği yedi

¹ *Sebzî Divanı* basılmıştır, bk. (Yekbaş, 2019)

² Bilinen tek yazma nüshası Hollanda Leiden Akademi Kütüphanesi, nr. 1553'tedir. Seyf-i Sarâyî'nin hayatı ve eseri hakkında bk. (Özkan, 2009, s. 28-29)

³ İmād-ı Mevlevî'nin yeni bir şiiri daha tespit edilmiştir (Develi, 2000).

⁴ Hârizmî, 1353'te telif ettiği *Muhabbetname* mesnevisi ile tanınmıştır; şair ve eseri hakkında bk. (Sertkaya, 1972)

⁵ Hasanoğlu'nun bilinen üç Türkçe şiirinin ilki bu çalışmanın da konusu olan Seyf-i Sarâyî'nin *Gülistan Tercümesi*'ne ek şiirler arasındadır. İkincisi Ömer bin Mezd'in *Mecmû'atü 'n-Nezâir*'inde (Canpolat, 1995, s. 150), üçüncüsü ise *Kansu Gavri Divanı*'nın derkenarındadır (Yavuz, 2002, s. 105-106).

beyitlik bir mesnevi, bir lügaz, bir rubai ve beş gazelden ibarettir. Aşağıda nazire şiirler şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.

1.2. Zemin ve nazire şiirlerin değerlendirmesi

1.2.1. Şekil

Seyf-i Sarâyî'nin nazirelerinin zemin şiirle aynı vezin ve kafiyede olduğu "Ol vezn ü ol kâfiyede Seyf-i Sarâyî aytur" ifadesi ile belirtilmektedir. Böylece şiirlerin "nazire" amacıyla yazıldığını anlıyoruz. Zemin şiirler ve Seyf'in nazirelerinin matla beyitleri şu şekildedir (1. Tablo):

Zemin Şiir	Nazire Şiir
1. Mevlânâ Kādî Muhsin sevdüğüm bin âdemiler cânıdır kamu hūblar hūbıñıñ sultāmıdır	Seyf-i Sarâyî ol yüzi ay kim cihāñıñ cânıdır bu zamāne hūblarınñ hāmıdır
2. Mevlânâ İshak nazar kıll bizge bir sâ'at eyā maħbūb-ı revhāñı anıñ tēg bizni hoş kör kim beğensün 'aql u rūh anı	Seyf-i Sarâyî ta'ālā 'llāh zihî şüret zihî maħbūb-ı revhāñı kim anıñ hüsni şavkıñdan köñüller boldı nūrāñı
3. Mevlânâ 'İmād-ı Mevlevî dilberim neçege tēgrü mēn kılun kında tutar mēn kıllıç mu-mēn 'aceb kim mēni ol kında tutar	Seyf-i Sarâyî bu felek niçün mēni dāim karakında tutar bu atım seyf olduğı-çün mi kara kında tutar
4. Ahmed H'āce es-Sarâyî dilberimniñ ol şadef tēg ağzıda dür bar érür la'lıñıñ şavkıñda tün kün dıdeler dür-bār érür	Seyf-i Sarâyî dilberimniñ zülfi sünbül çihresi gülzār érür boyına 'aşık şanevber yüzine gül zār érür
5. H'ārizmî saldı niķāb çihredin ol türk-i hāverî boldı yana cihān yüzi āyine tēg arı	Seyf-i Sarâyî altun kınatın açtı işe şubh sonķarı kök kölgē battı cümle kevākib kebūteri
6. 'Abdü'l-Mecīd andın berü kim aldı oşol dilrubā köñül küydi cefāda körmedi hergiz vefā köñül	Seyf-i Sarâyî ēy körkliler hayālî bilēn mübtelā köñül közi bilēn ketürgeñ özine belā köñül
7. Tuğh H'āce niğārā köz ucı birle baķıñ mēn kıl karakıñğa közüm yaşı aķa tutşu tüşüp mēn bu kara kıñğa	Seyf-i Sarâyî mēniñ tēg neçeler hayrān oşol cādū karakıñğa körüp cismin hacāletden revān boldı kara kıñğa
8. Hasanoglu apardı köñlümi bir hoş kamer yüz cān-fezā dilber ne dilber dilber-i şāhid ne şāhid şāhid-i server	Seyf-i Sarâyî tapulmas hüsñ mülkinde saña tēnk bir kamer- manzar ne manzar manzar-ı şāhid ne şāhid şāhid-i dilber

1. Tablo: Zemin ve Nazire Şiirlerin Matla Beyitleri

Seyf-i Sarâyî, nazirelerinde zemin şiirden ayrı kafiye kelimelere yer vererek söyleyişini farklılaştırmaya çalışmıştır. Bu aynı zamanda Seyf'in aynı kafiyede kelime bulmada

zorlanmadığını, edebî birikiminin yeterli olduğunu göstermektedir. Zemin ve nazire şiirlerde kafiye meydana getiren kelimeler aşağıdadır (2. Tablo):

Kafiye Kelimeler	
<i>Muhsin</i>	<i>cānidur - sulṭānidur - devrānidur - ḥayrānidur - dermānidur - kānidur - ken ānidür - raḥmānidür</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>cānidur - ḥānidur - reyḥānidur - fettānidur - ḳurbānidur - nūrānidür - devrānidur - ḥayrānidur</i>
<i>İşḫaḳ</i>	<i>revḥānī - anı - ḥayrānı - ḥayvānı - tūfānı - perīṣānı - yanı - sulṭānı</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>revḥānī - nūrānī - sulṭānı - gülistānı - anı - devrānı - cānı - ḥayrānı</i>
<i>‘İmād-ı Mevlevī</i>	<i>ḳında tutar - ḳında tutar - ḳında tutar - zevḳında tutar - şavḳında tutar - ḳaraḳında tutar - firāḳında tutar</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>ḳaraḳında tutar - ḳında tutar - ḳaraḳında tutar - ḳulaḳında tutar - yanḳında tutar - iştıyāḳında tutar - firāḳında tutar - ihtirāḳında tutar</i>
<i>Aḫmed H̄vāce</i>	<i>bar érür - dūr-bār érür - zār érür - bāz-ār érür - nār érür - esrār érür</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>güzlār érür - zār érür - bār érür - tatar érür - dār érür - dūr-bār érür - asra érür - ‘ār érür</i>
<i>H̄vārizmī</i>	<i>ḥāverī - arı - micmeri - ḥançeri - berī - müşterī - sāğarı - ḳarı - perī - sözleri</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>sonḳarı - kebūteri - leşkeri - neşteri - ekberi - çenberi - biri - tarī - ‘abheri - berī - mu‘aṭтары - dilberi - ‘anberi - mefḥarı - çākeri - berāberi - manzarı - gāzanferi - deri - müşterī - cevheri - defteri - ḥançeri - zergeerī - dilāverī</i>
<i>‘Abdü’l-Mecīd</i>	<i>dilrubā köñül - vefā köñül - rızā köñül - belā köñül - ḥuzā köñül - vā ḥasretā köñül - bī-nevā köñül - bī-revā köñül - mübtelā köñül - mācerā köñül</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>mübtelā köñül - belā köñül - üstine köñül - aḳa köñül - bī-nevā köñül - du‘ā köñül - vefā köñül - cefā köñül - mācerā köñül - fenā köñül</i>
<i>Tuğl H̄vāce</i>	<i>ḳaraḳınğa - ḳınğa - aḳınğa - ḳınğa - ḳarağınğa - ḳınğa - aḳınğa - ḳışḳaraḳınğa</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>ḳara ḳınğa - ḳınğa - aḳınğa - ḳaraḳınğa - ḳaraḳınğa - ḳaraḳınğa - ḳışḳaraḳınğa - ḳınğa</i>
<i>Hasanoğlu</i>	<i>dilber - server - aḫmer - sāğar - şekker - micmer - defter - çāker</i>
<i>Seyf-i Sarāyī</i>	<i>manzar - dilber - mefḥar - ḳışver - cevher - kevser - şekker - perver</i>

2. Tablo: Zemin ve Nazire Şiirlerin Kafiye Kelimleri

1.2.2. Vezin

Nazire şiirler zemin şiirlerle aynı vezinde yazılmıştır. Bu vezinler aşağıdadır (3. Tablo):

Şiir no.	Zemin ve Nazire Şairi	Bahir ve Vezin
1.	<i>Muhsin - Seyf-i Sarāyī</i>	remel-i müseddes-i sālīm-i maḥzūf fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
2.	<i>İşḫaḳ - Seyf-i Sarāyī</i>	hezec-i müsemmen-i sālīm mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
3.	<i>‘İmād - Seyf-i Sarāyī</i>	remel-i müsemmen-i sālīm ü maḥzūf

		fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
4.	Ahmed Hâce - Seyf-i Sarāyī	remel-i müsemmen-i sālīm ü maḥzūf fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
5.	Hārizmī - Seyf-i Sarāyī	muzāri'-i müsemmen-i aḥreb ü mekfūf u maḥzūf meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün
6.	'Abdü'l-Mecīd - Seyf-i Sarāyī	muzāri'-i müsemmen-i aḥreb ü mekfūf u maḥzūf meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün
7.	Tuğlı Hâce - Seyf-i Sarāyī	hezec-i müsemmen-i sālīm meḥ'ülün meḥ'ülün meḥ'ülün meḥ'ülün
8.	Hasanoğlu - Seyf-i Sarāyī	hezec-i müsemmen-i sālīm meḥ'ülün meḥ'ülün meḥ'ülün meḥ'ülün

3. Tablo: Zemin ve Nazire Şiirlerin Vezinleri

Aruz vezninde imale, zihaf ve med kusurdur. İmale bir açık hecenin vezin gereği kapalı sayılmasıdır. Zihaf yine vezin gereği medli hecenin kapalı hece, kapalı hecenin ise açık hece kabul edilmesidir. Med ise Türkçe kelimelerde kapalı bir hecenin ünlüsünün uzatılarak kapalı ve açık hece (bir buçuk hece) olarak değerlendirilmesidir. Vezin taktiinde özellikle mısra başındaki ilk hecenin ve mısradaki herhangi bir kelimenin ilk hecesinin vezin zaruretinden dolayı imale, med veya zihafli olması kusurdur (Çavuşoğlu, 1986b, s. 26).⁶ Zemin şiirlerle Seyf'in nazire şiirleri mısra başında ve kelimenin ilk hecesinde imale, zihaf ve med yapılması yönünden incelendiğinde şunlar dikkati çekmektedir:

1. zemin şiir: İlk hecesi imaleli kelimeler: *mê-nim* (2), *yü-ziniş* (3); *ya-nağı* (4), bu örnekteki gibi ayrıca mısra başı kelimedede ilk hecenin kapalı sayılması hatadır; *ka-şa*, *kö-ze*; *te-ferrüci* (7), Arapça bir kelimenin harekesinin harf sayılması hatadır. Zihafli heceler: *hüb-lar* (1), *hüb-lığı* (2), *ken'ā-nī-dür* (6), *dā-'ī-ler* (7), *rahmā-nī-dür* (7).

Nazire: İlk hecede imale: *bu* (1), *o-kına*, *ka-şı* (4), *bu* (5). Zihaf: *hüb-larınığ* (1), *nūrā-nī* (5).

2. zemin: İmale: *a-nı* (1). Zihaf: *hüb-ları* (7).

Nazire: Zihaf: *ren-cūr* (5). Seyf'in naziresinde zemin şiirden farklı olarak (kimi zaman cinaslı kelimelerle) iç kafiyeli beyitler oluşturulmuş, böylece çok daha ahenkli bir söyleyiş elde edilmiştir: *dilber - şekker - kamer - manzar* (2), *ālī - alı - talı - gülistānı* (3), *şāhid - şāhid - zāhid* (4), *manzūr - mağrūr - rencūr* (5), *bil - kııl - yıl* (6), *ayıdur - gedāyıdur - sarāyīdür* (7). Vezin kullanımı bakımından her iki şiir de başarılı iken üslup bakımından Seyf'in şiiri çok daha ahenkli bir söyleyişe sahiptir.

3. zemin: İmale: *mê-ni* (1), *bu*, *mê-ni*, *yü-zi* (2), *bu* (3). Zihaf: *cā-dū-nığ* (5), *körg-li* (6).

⁶ Vezin uygulamalarında imale ve zihafın hoş görüldüğü durumlar da vardır: Terkib /i/sinde, atıf vavında (u, ü, vu, vü) Türkçe kelimelerin ünlü ile biten orta ve son hecelerinde imale yapılabilir. Nisbet /i/si, özellikle mahlasa eklendiğinde kapalı hece değerinde iken vezin gereği açık hece sayılabilir. Kimi Türkçe kelimelerin ise aslında uzun ünlülü medli olduğu tespit edilmiştir (Taş, 2008), (Kaplan, 2011). Bu çalışmanın konusu olan zemin ve nazire şiirler özelinde Türkçe kelimelerdeki A, I/İ ve O/Ö/U/Ü ile biten heceler ile kelime sonunda yer alan E sesinin çoğunlukla vezin gereği kapalı hece kabul edildiği görülmektedir. Bilindiği gibi Türkçe kelimelerin Arap harfli imlasında bu ünlüler harflerle (A=elif, I/İ=yâ, O/Ö/U/Ü=vav, E=hâ) gösterilir. Dolayısıyla bu durum, vezin uygulamasında bunların ses [=hareke] değil harf olarak kabul edildiğini düşündürmektedir.

Nazire: İmale: *bu* (1), *bu* (7). Zihaf: *āl* (4).

4. zemin: İmale: *yü-zini* (2), *nè* (3).

Nazire: İmale: *ça-vı* (2). Hem zemin hem nazire şiirin bütün beyitleri mukaffa ve cinaslıdır.

5. zemin: Med: *kök* (2), *kök* (4), *top-raq*, *tu-tar* (9). Zihaf: *hīç* (7).

Nazire: İmale: *ti-li* (4), *nè-çe* (23). Zihaf: *muğan-nī* (8).

6. zemin: Zihaf: *ey-vāy* (3).

Nazire: İmale: *kö-zi* (1), *kö-zünj* (2). Zihaf: *hüb-larınıñ*, *hīç* (6), *hüb-lar* (9).

7. zemin: Zihaf: *za-ıf* (4), *e-sīr* (5).

Nazire: İmale: *nè-çeler* (1), *a-kınıñ*, *a-lınıñ* (2), *bu* (4).

8. zemin: Zihaf: *ma'-ná* (6).

Nazire: Yok.

Seyf-i Sarâyî'nin nazire şiirleri vezin açısından başarılıdır.

1.2.3. İçerik

Aşağıda zemin şiirlerle nazire şiirler içerik yönünden karşılaştırılmıştır. Söyleyiş farklılıklarını ortaya koymak maksadıyla aynı kafiye kelimenin kullanıldığı beyitler tercih edilmiştir (4. Tablo):

1. Zemin	Nazire
sevdüğüm bin âdemiler cānıdır kamu hūblar hūbınıñ sultānıdır [=Benim sevgilim, âdemoğlunun canı, güzellerin sultanıdır.]	ol yüzi ay kim cihānınıñ cānıdır bu zamāne hūblarınıñ hānıdır [=Yüzü ay olan o sevgili, cihanın canıdır, zamane güzellerinin hanıdır.] Sevgilinin yüzü - ay (teşbih), cihan ile insanlar kastedilmiş (mecaz-ı mürsel). Zemin şiirle söyleyiş benzerliği var.
kēçti leylá kēçti şīrīn hūblığı oşbu kün mēnim şehim devrānıdır [=Leyla ile Şirin'in güzelliği geçmiştir, bugün benim padişahımın zamanıdır.]	besleşin 'uşşāk cānın çün bu kün kör kamer-yüz hūsniñ devrānıdır [=Aşıklar canını beslesin çünkü bak, bugün ay yüzlü (sevgilinin) güzelliğinin zamanıdır.] Yüz - ay (teşbih), güzellik - ayın şavkı (kinaye).
bendesidür boyınıñ serv ü çenār ay u küneş yüziniñ hayrānıdır [=Serv ile çınar onun boyunun kölesidir. Ay ve güneş onun yüzünün hayranıdır.]	körgeli seyf-i sarâyī kul anı hağ ta 'ālā şun 'ınıñ hayrānıdır [=Kul Seyf-i Sarâyî onu gördüğünden beri yüce Allah'ın sanatının hayranıdır.]

Servi, çınar, ay ve güneş (kapalı istiare).	“Biz elbette insanı en güzel biçimde yarattık.” (Tin, 95/4. ayet) (telmihi)
---	--

4.1. Tablo: 1. Zemin ve Nazire

2. Zemin	Nazire
nazar kıll bizge bir sâ‘at eyâ maḥbûb-ı revḥânî anıñ tég bizni hoş kör kim beğensün ‘aqlı u rûḥ anı [=Ey iç açıcı sevgili, bize bir an nazar et, bizi aklın ve ruhun beğeneceği şekilde hoş gör.]	ta‘âlâ ‘llâh zihî şüret zihî maḥbûb-ı revḥânî kim anıñ ḥüsni şavkıñdan köñüller boldı nûrânî [=Maşallah, ne güzel ne iç açıcı sevgili! Onun güzelliğinin şavkıñdan gönüller nurla doldu.] Sevgilinin güzelliği şavkı yönüyle aya benzetilmiş (kapalı istiare).
közümniñ bebegi içre ḥayālîñ naqş érür muṭlak yana ‘aqlım sêniñ ḥüsniñ tanırğap fikr ḥayrânı [=Göz bebeğim içinde hayalin kesinlikle işlenmiştir, yine aklım senin güzelliğininle şaşmıştır, fikrim ise güzelliğinin hayramıdır.]	kaşın çün bayram ayıdır cihân ḥüsniñ gedâyıdır kuluñ seyf-i sarâyıdır bu kün ol şun‘ ḥayrânı [=Kaşın bayram ayı olduğundan dünya güzelliğini ister, bugün o sanatın hayranı kulun Seyf-i Sarâyî’dir.] Bayram ayı ile hilal kastediliyor (mecaz-ı mürsel). Sevgilinin kaşı - bayram ayı (teşbih). Cihan ile insanlar kastediliyor (mecaz-ı mürsel).

4.2. Tablo: 2. Zemin ve Nazire

3. Zemin	Nazire
dilberim neçege tegrü mên kulun kında tutar mên kılıc mu-mên ‘aceb kim mênî ol kında tutar [=Sevgilim ne zamana kadar ben kulunu işkenca altında tutacak? Ben acaba kılıç mıyım ki beni o kında tutuyor?] Şair kendisini kında durması yönüyle kılıca benzetmiş (müekked teşbih).	bu felek niçün mênî dâim karakında tutar bu atım seyf olduğu-çün mi kara kında tutar [=Bu felek beni niye devamlı gözünün önünde tutuyor? Bu, adım Seyf olduğu için mi kara kında tutuyor?] Seyf ve kın tenasüp oluşturmuş.
karşı baksa ‘âlem üzre cümle ‘aqlından kiter câdüniñ aşlın meger dilber karakında tutar [=Âleme karşıdan baksa hepsinin akli gider, meger sevgili gerçek cadıyı gözbebeğinde tutuyormuş.] Göz bebeği cadıya benzetilmiş (teşbih).	kanda bir erdem eri bolsa anı közden salıp tégme bir erdemsiz êrni köz karakında tutar [=(Felek) nerede bir erdem eri olsa onu gözden düşürmüştür, her bir erdemsiz eri ise gözbebeğinde tutmakta.]
kün tég ol körgli vişâlın tégmeleşge körgüzür kul ‘imâdı küymesün mi kim firâkıñda tutar [=Güneş gibi olan o güzel, vuslatını herkese gösteriyor, Kul İmad’ı ise ayrılığında tutuyor, o yanmasın mı?] Sevgili güneşe benzetilmiş (mürsel teşbih), güneş ve küymek iham-ı tenasüp oluşturuyor.	‘âdeti budur hemîşe bî-vefâ ma‘şûkanıñ kim anıñ vaşlın tilêş ol firâkıñda tutar [=Sözünde durmayan sevgilinin devamlı âdeti, kim onun vuslatını isterse onu ayrılıkta tutmaktır.]

4.3. Tablo: 3. Zemin ve Nazire

4. Zemin	Nazire
dilberimniñ ol şadef tég ağzıda dür bar érür	neçe kim ‘ışkı otı bu cân içinde bar érür

<p>la'linin şavkında tün kün dīdelər dūr-bār ərür [=Dilberimin o sedef gibi olan ağzında inci vardır, la'linin şevkiyle gözler gece gündüz inci yağdırır.] Zemin şiirin bütün beyitleri kendi arasında mukaffa ve kafiyeleri cinaslıdır. Sadef, teg, ağız, dūr olmak, mufassal teşbih meydana getirmiş; dūr ile diş arasında açık istiare. Gözlerin inci yağdırması ifadesi ile göz yaşı inciye benzetilmiş (açık istiare). La'l-kün arasında iham-ı tenasüb, la'l-inci arasında tenasüb var.</p>	<p>kehrubā üzre közümden dem be-dem dūr-bār ərür [=Aşk ateşi bu canda var olduğundan beri gözümden devamlı kehribar üstüne inci dökülmektedir.] Nazire şiirin bütün beyitleri kendi arasında mukaffa ve kafiyeleri cinaslıdır. Kehribar-âşığın yüzü arasında açık istiare, gözyaşı inciye benzetilmiş, açık istiare. İnci ve kehribardan oluşan kolye hayali mevcut. Her iki taşın da şifalı olduğuna inanılır.</p>
<p>zülfi sünbül tēg boyı serv eñleri gülzār ərür yüzünü körmeğe bir dem bülbül ü gül zār ərür [=Saçı sünbül gibi, boyu servi, yanakları gül bahçesidir, yüzünü bir an görmek için bülbül ile gül ağlamaktadır.] Saç-sünbül-teg (mürsel teşbih), boy-serv (beliğ teşbih), eñ-gülzār (beliğ teşbih). Bülbülün, sevgilinin yüzünü bir an görmek için ağlaması (hüs-n-i ta'lil), gülün ağlaması (kapalı istiare).</p>	<p>dilberimniñ zülfi sünbül çihresi gülzār ərür boyına 'aşık şanevber yüzine gül zār ərür [=Sevgilimin saçı sünbül, çehresi gül bahçesidir; çam fistiği boyuna âşık, gül ise yüzü için ağlamaktadır.] Zülf-sünbül (beliğ teşbih), çehre-gülzār (beliğ teşbih), sanavber, gül (kapalı istiare).</p>
<p>bende ahmed bēg tapuğında nē hoş asrar ərür kim anıñ şı'ri vü sözleri meger esrār ərür [=Kul Ahmed, bey kapısında ne güzel himaye ediliyor, çünkü onun şiiri ve sözleri ancak esrardır.] Şiir, söz-esrar (beliğ teşbih).</p>	<p>şehd sözi 'ārif özi vākıf-ı esrār ərür vaşlı bustānında hoş 'aşıkların asrar ərür [=Sözü tatlı, kendisi ârif, sırlara vâkıftır; vuslatı bostanında âşıklarını güzel himaye etmektedir.] Söz-şehd (beliğ teşbih), vasl-bustān (beliğ teşbih).</p>

4.4. Tablo: 4. Zemin ve Nazire

5. Zemin	Nazire
<p>kaçtı habeş çerigi 'adem kal'ası tapa çıktı eşe ufuk kınıdın şubh hançeri [=Sabah hançeri ufuk kınından çıkınca Habeş ordusu yokluk kalesine doğru kaçtı.] Zemin şiir dokuz beyitlik bir gazeldir. sabah-hançer (beliğ teşbih), ufuk-kın (beliğ teşbih), Habeş ordusu - [gece] (açık istiare), adem-kale (beliğ teşbih)</p>	<p>bu medhı ol kaşideğa kıldım cevāb kim tün zülfini kēserde tutup şubh hançeri [=Sabah hançeri gecenin saçını tutup kesmekte iken bu medhi o kasidede cevap olarak yazdım.] Nazire şiir ise yirmi dört beyitlik bir kasidedir. sabah-hançer (beliğ teşbih), gece-saç (beliğ teşbih).</p>
<p>'anķası kök kāfınıñ açtı ekinç bāl yulduz tıyūrı barçası turdı arı berī [=Gök Kāf'ının Ankası ikinci defa kanadını açtı, yıldız kuşlarının hepsi oraya buraya kondu.] Gök-Kaf (beliğ teşbih), Anka-Kaf (tenasüb), Anka-[güneş] (açık istiare), yıldız-kuş (beliğ teşbih)</p>	<p>ma'şūka kāmēti kēbi türlik çiçek ara hoş kolların salıp salınur serv arı berī [=Servi, sevgilinin boyu gibi türlü çiçek arasında güzel kollarını salıp oraya buraya salınır.] Sevgilinin boyu-serv-gibi-salınmak (mufassal teşbih)</p>
<p>deryāka çökdi ay şadefi tēg körünmeş oş</p>	<p>bezmiñde tuttı zühre bu 'uşşāk perdesin</p>

sāhılğa tüşti zühre vü tileği müşteri [=Ay bir sedef gibi denize çöktü, işte görünmüyor, çobanyıldızı sahile düştü, müşteri de onu aradı.] Ay-sedef-gibi-denize çökmek (mufassal teşbih), çobanyıldızı, müşteri (kapalı istiare)	sākī kamer bolup saña tegrüci müşteri [=Çobanyıldızı, meclisinde uşak perdesini tuttu, ay sākī oldu, müşteri ise sana ulaştırıcı/devrettiricidir.] Çobanyıldızı, ay, müşteri (kapalı istiare)
--	---

4.5. Tablo: 5. Zemin ve Nazire

6. Zemin	Nazire
sızdı tenim tükendi seher şem' i tég yanıp eyvāy né kıldı gözge başımğa belā köñül [=Tenim seher mumu gibi yanıp sızdı, tükendi,; gönül gözüme ve başıma ne bela getirdi, eyvah!] Ten - şem' - gibi - sızmak - tükenmek (mufassal teşbih); belā: Araf, 7/172. ayet (telmiş).	éy körkliler hayālī bilen mübtelā köñül közi bilen ketürgeñ öziñe belā köñül [=Ey güzellerin hayaline müptela olan, gözüyle kendine bela getiren gönül!] Araf, 7/172 (telmiş).
andın berü kim aldı oşol dilrubā köñül küydi cefāda körmedi hergiz vefā köñül [=O gönüller alan sevgili gönlümü aldığından beri gönlüm eziyet ve sıkıntı içinde yandı, asla vefa görmedi.]	tartıp zamāne hūblarınıñ cevriñi müdām kördüñ mi hiç birinde bulardın vefā köñül [=Ey gönül, zamane güzellerinin devamlı eziyetini çektin, bunların hiç birinden vefa gördün mü?] tartmak - müdām (ihām-ı tenasüb)

4.6. Tablo: 6. Zemin ve Nazire

7. Zemin	Nazire
nigārā köz ucı birle bakıñ mēn kul qarakiñğa közüm yaşı aķa tutuşu tüşüp mēn bu kara kıñğa [=Ey nigar, ben kuluna göz ucıyla bir bak; gözümün yaşı devamlı aka düştü / aktı, ben ise bu kara işkenceye / bu derdin ıstırabına düştüm.]	cemālın körmege ğasret bolup andan murādım ol körüp ılgey mi tēp bir kēz kulun sultān qarakiñğa [=Cemalini görmeye hasret olmamdan muradım şudur: sultan, bir kez görüp kulum diyerek gözbebeğine alacak mı / kuluna iltifat edecek mi?]
eyā éy körk éli hānı alıp elmas tēyü élge āhır salma mēni küñde kılıç yanlıg kara kıñğa [=Ey güzeller yurdunun sultanı, elmas diye eline alıp sonunda beni her gün kılıç gibi kara kına koyma.] men-kılıç-yanlıg-kın (mufassal teşbih) men- elmas (beliğ teşbih)	qarakiñğa tüşüptür bu sarāyī seyf-i bī-çāre neçük otdan çıkıp tüşse kılıc bağlı kara kıñğa [=Bu zavallı Saraylı Seyf kılıcın ateşten çıkıp bağlı kara kına düşmesi gibi senin derdine düşmüştür.] Seyf-kılıç-kın-neçük (mufassal teşbih), seyf-kılıç-ot-kın (tenasüb)
vişālñ ravzasındın bu za'if köñlüm bolıp hurrem sakınma mēñde bar tākāt sizin tēg şeh qarakiñğa [=Vuslat bahçende bu zayıf gönlümün içi açıldı, çekinme, bende sizin gibi padişahın gözbebeğine / kıya bakışına dayanacak derman vardır.]	esir ü mübtelā boldı bu köñlüm birle bu cānım anıñ fitne qarakiññ qarakiñ tēg qarakiñğa [=Onun fitneci gözbebeğinin harami gibi olan karasına / derdine bu gönlüm esir ve bu canım müptela oldu.] Gözbebeđi - harami (teşbih)
qar aķı üzre kır tamsa meşel 'ayn-ı qar aķıñğa sulug tēk barmaķıñ aķı urur ta'ne qar aķıñğa	teniniñ aķınıñ üzre yañađı alınıñ rengi érür ol tāze kuş qanı tōkülmiş tēg qar aķıñğa

[=Kar beyazı üzerine ak damlasa, mesela karın ayısı olan beyazın üstüne yağsa, sulu tek parmağının / sulu gibi parlak parmağının akı karın akını ayıplar.] sulu-tek-parmak-ak (mufassal teşbih)	[=Teninin beyazlığının üstündeki al yanağının rengi, kar beyazına dökülmüş taze kuş kanı gibidir.] al yanağın rengi-dökülmüş taze kuş kanı (teşbih), tenin akı-kar akı (teşbih)
tilemes sênsizin tuğlı yaşı yüzge yeter bolsa sênüñ tabğunça fahr êtkey 'ömürniñ kıskarağınça [=Tuğlu sensiz yaşı yüz (yıla) /göz yaşı yüzüne ulaşsın istemez; senin kapında ömrünün kısalmasıyla övünür.]	çün el bërmediyse vaşlı öler-mên oş cefâ birle firâkında bolup rāzī 'ömürniñ kıskarağınça [=Vuslatı el vermediği için ayrılığında ömrümün kısalmasına razı olup işte eziyetle ölüyorum.]

4.7. Tablo: 7. Zemin ve Nazire

8. Zemin	Nazire
apardı köñlümi bir hoş kamer yüz cān-fezā dilber ne dilber dilber-i şāhid ne şāhid şāhid-i server [=Ay yüzlü, cana can katan bir güzel dilber gönlümü alıp götürdü; o ne dilber? Güzel dilber; ne güzeli? Güzeller topluluğunun başı olan güzel!]	tapulmas hüsñ mülkinde saña tēnk bir kamer- manzar ne manzar manzar-ı şāhid ne şāhid şāhid-i dilber [=Güzellik ülkesinde sana denk bir ay yüzlü bulunmaz; ne yüzü? Güzel yüzü; ne güzeli? Dilberin güzeli!]
şehā şīrīn sözüñ kıılır mısırdā bir zamān kāsīd ne kāsīd kāsīd-i kıymet ne kıymet kıymet-i şekker [=Ey padişah, sözün Mısır'da bir süre revaçtan düşürdü; neyi düşürdü? Kıymetini düşürdü; neyin kıymetini? Şekerin kıymetini!] söz - şeker (kapalı istiare)	bu hüsñüñ şevkı zevkında köñül tūtīleri taptı ne taptı taptı hoş lezzet ne lezzet lezzet-i şekker [=Bu güzelliğin verdiği sevincin zevkiyle gönül duduları buldu; ne buldu? Hoş lezzet buldu; ne lezzeti? Şeker lezzeti!] gönül - dudu (teşbih)

4.8. Tablo: 8. Zemin ve Nazire

2. Metin

1.

Mevlānā Kāzī Muhsin aytur rahmetu 'llāh

remel-i müseddes-i sālīm ü mahzūf

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

¹ sevdüğüm bin âdemīler cānıdur

ķamu hūblar hūbınıñ sultānıdur

² kēçti leylā kēçti şīrīn hūblıgı

oşbu kün mēnim şehim devrānıdur

1. 179^a Mevlana Kadı Muhsin söyler, Allah rahmet eylesin

¹ Benim sevdiğim âdemoğullarının canıdır, güzeller güzeli dilberlerin tamamının sultanıdır.

² Leyla ile Şirin'in güzelliği geçti, işte bugün benim padişahımın zamanıdır.

- 3 bendesidür boyınıñ serv ü çenār
ay u küneş yüziniñ hayrānıdır
- 4 yanağı şayrulara alma satar
dudağı derdileriniñ dermānıdır
- 5 ne yanağ kim māt eter tāze güli
ne dudak kim mısırī şekker kānıdır
- 6 eñeği zindānına tüşken esīr
ol ki bu kün yūsuf-ı ken‘ānıdır
- 7 kaşa köze aldanursa dā‘iler
muhsinüñ teferrüci rahmānıdır

Ol vezn ü ol kâfiyede Seyf-i Sarāyī aytur

- 1 ol yüzi ay kim cihānnıñ cānıdır
bu zamāne hūblarınıñ hānıdır
- 2 yāsemīn-ten kāmēti serv-i revān
zūlfı cennet bāğınıñ reyhānıdır
- 3 gamzesiniñ ālına ‘ālem esīr
közleri devr-i kamer fettānıdır
- 4 kirpüğiniñ oқına cānlar nişān
kaşı yayınıñ cihān kurbānıdır
- 5 şems anıñ her kün yaқasından toғar
ol sebebden bu cihān nūrānıdır

³ Servi ile çınar boyunun kölesidir, ay ile güneş yüzünün hayranıdır.

⁴ Yanağı hastalara elma satar, dudağı dertlilerin dermanıdır.

⁵ Öyle bir yanak ki taze gülü mat eder, öyle bir dudak ki Mısır şekerinin kaynağıdır.

⁶ Kim çenesinin zindanına esir düşerse bugün Kenanlı Yusuf odur.

⁷ Duacılar kaşa göze aldanırlarsa da Muhsin'in ferahlaması rahmanıdır.

• O vezn ve kâfiyede Saraylı Seyf söyler

¹ Cihanın canı olan o ay yüzlü, bu zamane güzellerinin hânıdır.

² Teni yasemin, boyu yürüyen servi, saçı cennet bahçesinin reyhanıdır.

³ Yan bakışının hilesine dünya esirdir, gözleri kamer devrinin devamlı fitne çıkarandır.

⁴ Kirpiğinin okuna canlar nişandır, cihan yay kaşının kurbanıdır.

⁵ Güneş her gün onun yakasından doğar, o yüzden bu cihan aydınlıktır.

6 besleşin ‘uşşāk cānın çün bu kün
kör kamer-yüz hüsniñ devrānıdur

7 körgeli seyf-i sarāyī kul anı
haq ta ‘ālā şun ‘ınıñ hayrānıdur

2.

Mevlānā İshāk aytur raḥmetu ‘llāh

hezec-i müsemmen-i sālīm

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1 nazar kııl bizge bir sâ‘at eyā maḥbūb-ı revḥānī
anıñ tēg bizni hoş kör kim beğensün ‘aql u rūḥ anı

2 közümnñ bebegi içre hayālñ naqş érür muṭlaq
yana ‘aqlım sēniñ hüsñüñ tanırğap fikr hayrānı

3 zenaḥdānñ kuḍuğında köñül iskenderi tālīb
‘acabtur anda bolmasa hızırññ āb-ı hayvānı

4 başımnı avcıma aldım firākññ mevcine tüşüm
yētür vaşlıñ kemisin kim eřişti nūḥ tūfānı

5 körer-mēn her kēçe tüşte kara zülfünñ zencār tēg
nē kēltürgey bu başımgā ‘aceb o tüş perīşānı

6 mēnim tēg nēçe ‘aşıklar sēniñ hüsññ hayālında
başı yastuqka tēgmegey tüşek hem körmegey yanı

7 zamāne hūbları da ‘vā kıılurlar hüsñ mülkinde
kēl ēy ishāk-ı miskīnññ ulusta ēnçi sultānı

ol vezn ü ol kāfiyede Seyf-i Sarāyī aytur

⁶ Âşıklar canını onunla beslesin, çünkü bugün kamer yüzün güzelliğinin zamanıdır, bak!

⁷ Saraylı kul Seyf onu gördüğünden beri yüce Allah'ın sanatına hayrandır.

2. 179^b Mevlana İshak söyler, Allah rahmet eylesin

¹ Ey güzel sevgili, bize bir vakit nazar et; bizi öyle hoş gör ki onu akıl ile ruh beğensin.

² Hayalın göz bebeğime kesinlikle yansımıştır ve senin güzelliğinle aklım şaşmış, fikrim hayran olmuştur.

³ Gönül İskender'i senin çene kuyunda arıyor, Hızır'ın bengi suyu orada olmasa buna şaşılır.

⁴ Başımı avucuma aldım, ayrılığın dalgasına düştüm, Nuh tufanı olduğuna göre vuslatının gemisini ulaştır.

⁵ Her gece düşte senin kara saçını zincir olarak görüyorum, acaba o düş bu başıma ne getirecek? Elbette perişanlık!

⁶ Güzelliğinin hayaliyle nice âşıkların benim gibi başı yastığa değmiyor ve yanı döşek görmüyor.

⁷ Zamane güzelleri güzellik mülkünde hak iddia ediyorlar; ey ulusun köle olduğu miskin İshak'ın sultanı, gel.

- 1 ta 'ālā 'llāh zihī şūret zihī maḥbūb-ı revḥānī
kim anıñ ḥüsni şavkıñdan köñüller boldı nūrānī
- 2 müferriḥ şīveli dilber tili tūḫī sözi şekker
keyik közli kamer-manzar melāḥat mülki sulṭānı
- 3 köñül alur közi ālı feraḥ bérür eñi ālı
boyıdur servniñ ıalı yüzi cennet gülistānı
- 4 küneş tég bilgüli şāhid cemālı kavlıma şāhid
kéçer ḥasret bilēn zāhid yıraqdan körmege anı
- 5 elā ey dilber-i manzūr bu körkiñe bolup mağrūr
köñüller kılmagıl rencūr kéçer bu ḥüsñ devrānı
- 6 bu müddetni ğanīmet bil bu fırsatda vefālar kııl
bu 'izzet birle bol köp yıl ḥalāyıknıñ sèver cānı
- 7 kaşıñ çün bayram ayıdur cihān ḥüsñüñ gedāyıdur
kuluñ seyf-i sarāyıdır bu kün ol şun' ḥayrānı

3.

Mevlānā 'İmād-ı Mevlevī aytur raḥmetu 'llāh

remel-i müşemmen-i sālīm ü maḥzūf
fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

- 1 dilberim neçege tēgrü mēn kulun kında tutar
mēn kılıc mu-mēn 'aceb kim mēni ol kında tutar
- 2 bu kılıc tég mēni kında tutmasın kılısın nazār
kim kılıc köp tursa kında yüzi pas kında tutar

• O vezin ve kafiye Saraylı Seyf söyler

¹ Maşallah, ne güzel yüz, ne güzel sevgili! Onun güzelliğinin şevkinden gönüller nurla doldu.

² İç açıcı işveli, duduk dilli, şeker sözlü, geyik gözlü, kamer yüzlü, güzellik mülkünün sultanı dilber!

³ Gözünün hilesi gönül alır, yanağının alı iç açar; boyu servi dalı, yüzü ise cennet bahçesidir.

⁴ Güneş gibi ortaya çıkmış güzel, güzel yüzü sözüme şahiddir, zahid onu görmek için hasretle uzaktan geçer.

⁵ Ey beğeni ile bakılan dilber, güzelliğine gururlanıp gönülleri incitme, bu güzelliğın vakti geçer.

⁶ Bu vakti ganimet bil, fırsat varken sözünü yerine getir, bu itibarla yıllarca insanların sevdiği can ol.

⁷ Kaşın bayram hilali gibi olduğundan halk güzelliğini dileniyor; kulun Saraylı Seyf ise bugün o sanatın / güzelliğın hayranıdır.

3. 180* Mevlana İmād-ı Mevlevī söyler, Allah rahmet eylesin

¹ Dilberim ne zamana kadar ben kulunu işkence altında tutacak, acaba ben kılıc mıyım ki beni o kında tutacak?

² Bu kılıc gibi beni kında tutmasın, baksın; çünkü kılıc kında çok kalırsa yüzü paslanır.

3 mèn turur-mèn bu kıın içre mübtelâ ‘aciz bolup
ol ulaşı tün ü kün kéndini zevkıında tutar

4 yalguz érmeş-mèn bu şāhım derdi içre bī-karār
kim cihān halkın tamāmet ‘ışkı şavkıında tutar

5 qarşı baksa ‘ālem üzre cümle ‘aqlından kiter
cādūniş aşlın meger dilber qarakında tutar

6 kün tég ol körgli vişālın tégmeleşge körgüzür
kul ‘imādı küymesün mi kim firākında tutar

ol vezn ü ol kâfiyedê Seyf-i Sarâyî aytur

1 bu felek niçün mēni dāim qarakında tutar
bu atım seyf olduğı-çün mi kara kıında tutar

2 kıanda bir érдем éri bolsa anı közden salıp
tégme bir érdemsiz érne köz qarakında tutar

3 sözlerimniş cevherin ‘ārif körüp kıadrın bilip
köp bahālı dür bigin dāim kulakında tutar

4 āl bilēn aldı köñül mēnden bir ay yüzli melih
kim mu‘anber-hāl-ı esved al yanakında tutar

5 hūsn içinde yok nazīri lākin ol cān-ı cihān
dāimā ‘āşıklarını iştiyākında tutar

6 ‘ādeti budur hemīşe bī-vefā ma ‘şūkanıñ
kim anıñ vaşlın tilēşe ol firākında tutar

³ Bu ıstırap içinde ben düşkün ve aciz kalmışım, o ise gece gündüz devamlı olarak kendi zevkindedir.

⁴ Bu padişahımın derdinden mustarip olan yalnız ben değilim, o bütün cihan halkını aşkının şevkinde tutuyor.

⁵ Āleme karşıdan baksa hepsinin aklı gider, dilber gerçek cadıyı meğer gözbebeğinde tutuyormuş.

⁶ O güneş gibi güzel, vuslatını herkese gösteriyor, Kul İmad'ı ise ayrılığında tutuyor; o yanmasın mı?

• O vezin ve kâfiyede Saraylı Seyf söyler

¹ Bu felek niçin daima beni gözünün önünde tutuyor, bu adım Seyf olduğu için mi beni kara kıında tutuyor?

² Nerede bir erdemli er olsa onu gözden düşürüp her bir erdemsiz eri göz bebeğinde tutuyor.

³ Sözlerimin cevherini ârif görüp kadrini bilerek çok pahalı / güzel inci gibi daima kulağında tutuyor.

⁴ Bir ay yüzlü şirin güzel hile ile benden gönül aldı, çünkü o al yanagında misk kokulu kapkara iri bir ben tutuyor.

⁵ Güzellikte benzeri yok ama cihanın canı olan o sevgili âşıklarını devamlı özlem içinde tutuyor.

⁶ Sözünde durmayan sevgilinin âdeti devamlı şudur: Kim onun vuslatını isterse onu ayrılıkta tutuyor.

7 bu felek cevri bigin seyf-i sarāyī bağrını
ol yüzi ay hicr otınığ ihtirākında tutar

4.

Ahmed H'āce es-Sarāyī aytur rahmetu 'llāh

remel-i müsemmen-i sālīm ü mahzūf
fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1 dilberimniñ ol şadef tæg ağzıda dür bar érür
la' lınığ şavkıında tün kün dīdeler dür-bār érür

2 zülfi sünbül tæg boyı serv enleri gülzār érür
yüzini körmeğe bir dem bülbül ü gül zār érür

3 cān alıp hüsniñ satar bu nē 'aceb bāzār érür
yā meger 'aşıklarınğa nāz étip bāz-ār érür

4 ravza yanlıg hüsni bāğında yanığı nar érür
hicr ü 'ışkı [kim] köñülleri yaqarğa nār érür

5 bende ahmed bæg tapuğında nē hoş asrar érür
kim anıñ şı'ri vü sözleri [meger] esrār érür

ol vezn ü ol kâfiyede Seyf-i Sarāyī aytur

1 dilberimniñ zülfi sünbül çihresi gülzār érür
boyına 'aşık şanevber yüzine gül zār érür

2 ağzı fıstık közgi taşuq özi müşfik yār érür
hüsniñ çavı haṭā vü çīn içinde bar érür

⁷ Bu felek eziyet ettiği gibi bir de o ay yüzlü sevgili Saraylı Seyf'in bağrını ayrılık ateşinde tutuyor.

4. 180^b Saraylı Ahmed Hoca söyler, Allah rahmet eylesin

¹ Dilberimin o sedef gibi olan ağzında inci vardır, la'l / kırmızı dudağının şavkıyla / arzusuyla âşıkların gözleri gece gündüz inci saçmaktadır.

² Saçı sümbül, boyu selvi ve yanakları gül bahçesidir; yüzünü bir an görebilmek için bülbül ile gül ağlamaktadır.

³ Can alıp güzelliğini satıyor, bu ne acayip bir pazar? Yoksa âşıklarına naz edip oyun mu oynuyor?

⁴ Yanığı, bahçe gibi olan güzelliğinin bağındaki nardır; ayrılığı da aşkı da gönüller yakmaya bir ateştir.

⁵ Bende Ahmed, bey kapısında ne güzel de himaye ediliyor çünkü onun şiiri ve sözleri ancak esrardır / sırlarla doludur.

ahmed bæg tapuğında nē hoş: ahmedni bæg tapuğında hoş Y.

• 181^a O vezn ve kâfiyede Saraylı Seyf söyler

¹ Dilberimin saçı sümbül, çehresi ise gül bahçesidir; boyuna çam fıstığı âşıktır, yüzü için ise gül ağlamaktadır.

² Ağzı fıstık, gözü harikulade, özünde şefkatli bir yârdır; güzelliğinin ünü Çin ve Hitay'da yayılmıştır.

- 3 aşlı ilçin sözleri çin közleri tātār érür
miñ yaşar her kim dudağı şerbetin tatar érür
- 4 'ışkınıñ elçisine köñlüm munakkaş dār érür
zülfinē tüşkēn köñülleriñ maqāmı dār érür
- 5 nēçe kim 'ışkı otı bu cān içinde bar érür
kehrubā üzre közümdēn dem be-dem dūr-bār érür
- 6 şehd sözi 'ārif özi vākıf-ı esrār érür
vaşlı bustānında hoş 'āşıqların asrar érür
- 7 vaşfına seyf-i sarāyiniñ işi eş 'ār érür
andın özge birle 'āşıqqa yemek aş 'ār érür

5.

H'ārizmī aytur rahmetu 'llāh

*muzāri ' -i müsemmen-i ahreb ü mekfūf ü mahzūf
mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün*

- 1 saldı niķāb çihredin ol türk-i hāverī
boldı yana cihān yüzi āyine tēg arı
- 2 tün nāfesiga urdı kuyaş tēg şu 'ā 'ı ot
toldı anıñ nesimi bilēn kök micmeri
- 3 kaçtı habēş çerigi 'adem kal'ası tapa
çıktı eşe ufuk kınıdın şubh hançeri
- 4 'anķāsı kök kāfınıñ açtı ékinç bāl
yulduz tuyūrı barçası turdı arı berī

³ Aslı Elçin / şahin, sözleri Çin / doğru, gözleri Tatar / postacıdır; kim dudağının şerbetini içerse çok yaşar.

⁴ Gönüm aşk elçisine süslü bir konaktır, saçına düşen gönüllerin makamı ise darağacıdır.

⁵ Aşk ateşi bu canda var olduğundan beri gözümde devamlı kehribar (yüz) üstüne inci dökülmektedir.

⁶ Sözü tatlı ve özü arıdır, sırlara vākıftır; vuslatının bostanında aşıklarını güzel himaye etmektedir.

⁷ Saraylı Seyfi'nin işi onun vafında şiirler söylemektir, âşığa ondan başkasıyla geçinmek ayıptır.

aş 'ār: eş'ār Y.

5. 181^a Hārizmī söyler, Allah rahmet etsin

¹ O doğulu Türk yüzündeki örtüyü kaldırdı, cihanın yüzü yine ayna gibi tertemiz oldu.

² Güneş gibi olan ışığı, gecenin misk kesesine ateş düşürdü, gök buhurdanı onun esintisiyle doldu.

³ Sabah hançeri ufuk kınından çıkınca Habeş/gece askeri yokluk kalesine doğru kaçtı.

⁴ Gök Kāf'ın Anka'sı ikinci defa kanadını açtı, yıldız kuşlarının tamamı oraya buraya durdu/kondu.

- 5 deryāka çökdi ay şadefî tæg körünmeş oş
sāhilğa tüştü zühre vü tilēdi müştērī
- 6 sākī kadehni sun dağı kılğıl revāne kim
boldı revāne kök üze hürşid sāğarı
- 7 ‘işret bile cihānnı yigitlikde hoş kēçür
kim hīç kişige kalmadı bu bī-vefā qarı
- 8 dünyā saña kalur mu süleymānga kalmadı
ol kim aña musahhar ēdi dēv ü hem perī
- 9 h̄vārezmīniñ eger teni toprak bolsa hem
atın tiri tutar cihān içre sözleri

ol vezn ü ol kāfiyede Seyf-i Sarāyī aytur

- 1 altun kanatın açtı işe şubh sonqarı
kök kölgē battı cümle kevākib kebūteri
- 2 isfendiyār-ı rüm çıkıp tiktise ‘alem
boldı körüp hezīmet anı şām leşkeri
- 3 tökti kırmızı kan akıtıp çarh tāsına
tünñüñ yürek tamarin açıp şubh neşteri
- 4 kuşlar körüp havāda anı başladı revān
tili tilince ögmeğe allāhu ekberi
- 5 cennet-meñiz bezedise ol dem özin cihān
rakş urdı ‘aşıkāne yürüp çarh çenberi

⁵ Ay bir sedef gibi denize çöktü, işte görünmüyor; onun için çobanyıldızı sahile düştü, müşteri yıldızı onu aradı.

⁶ Ey saki, kadeh sun da acele et / hemen yürüt; çünkü güneş kadehi göğün üstünde yürüdü (sabah oldu).

⁷ Gençlikte işretle dünyayı hoş geçir çünkü bu vefasız kocakarı kimseye kalmadı.

⁸ Dünya sana kalır mı? Dev ve perinin boyun eğdiği Süleyman’a bile kalmadı.

⁹ Eğer Hârizmi’nin teni toprak olursa dünyada adını şiirleri diri tutar.

• 181^b O vezin ve kafiye Saraylı Seyf söyler

¹ Sabah sunguru altın kanadını açınca yıldız güvercinleri tamamıyla gök gölüne battı.

² Rum / gün İsfendiyar’ı çıkıp sancağını dikince Şam / akşam askeri onu görüp bozguna uğradı.

³ Sabah neşteri gecenin yürek damarını açıp kırmızı kan akıtarak felek tasına döktü.

⁴ Kuşlar onu havada görüp hemen kendi lisanınca “Allahu ekber!” diyerek övmeye başladı.

⁵ O an dünya kendini huri gibi süsleyince felek çemberi âşıkane yürüyüp dönmeye başladı.

- 6 bustān içinde türlü çiçek encümen kırup
rahmat şarābı birle bolup mest her biri
- 7 sundı piyāle lāle kızıl gülge gül içip
bülbulge karşı açtı cemālın yana tarī
- 8 bülbul muğannī boldı nevāda tüzüp nağam
nergisni oyğarıp yana esritti ‘abheri
- 9 ma‘şūka kāmēti kēbi türlik çiçek ara
hoş kolların salıp salınur serv arı berī
- 10 bustān içinde müşk sata başladı şabā
toldı cihān demāğına güller mu‘atları
- 11 ol encümen içinde edim kēldi nā-gehān
bir hoş habīb-manzar u ‘uşşāk dilberi
- 12 kıddin körüp yer öpti anıñ serv-i büstān
zülfi bıraktı ‘āleme müşg ile ‘anberi
- 13 aydı revān kaşīde-yi garrā kılıp bu kün
iltkil anıñ katına kim ol dehr mefharı
- 14 iskenderiyyeniñ meliki sözlər ehl-i cūd
kim hātīm-i zamāne kerək bolsa çākeri
- 15 hamza yürekli erdem eri rüstēm-i zamān
bu ‘aşr içinde özləriniñ yoq berāberi
- 16 ey ma‘din-i şecā‘at u mehdī-yi rüzgār
v’ey menba‘-ı saḥāvet ü iqbāl manzarı

⁶ Türlü çiçekler bostanda meclis kurdular ve her biri rahmet şarabıyla sarhoş oldular.

⁷ Lale kızıl güle kadeh sundu, gül içip bülbulge karşı yine taze yüzünü gösterdi.

⁸ Bülbul neva makamında nağmeler düzerek şarkı söyledi, nergisi uyandırıp yasemini yine sarhoş etti.

⁹ Sevgilinin boyuna benzeyen servi türlü çiçekler arasında güzel kollarını salarak oraya buraya salınmaktadır.

¹⁰ Tan yeli bostanda misk satmaya başladı, güllerin güzel kokusu dünyanın dimağına doldu.

¹¹ O meclisteydim; ansızın aşıkların güzel yüzlü, hoş dilberi geldi.

¹² Bostanın servisi onun boyunu görüp yer öptü, saçı dünyaya misk ile amber dağıttı.

¹³ “(Hâtif) hemen parlak bir kaside yazıp bugün dünyanın övüncü olan o sevgili katına ilet” dedi.

¹⁴ Cömert kimseler, onu İskenderiyye’nin meliki diye çağırır. Zamanın Hâtim’i onun kölesi olsa yeridir.
sözler: bozlar Y.

¹⁵ Hamza yürekli, erdem eri ve zamanın Rüstēm’idir; bu asırda kendilerine denk yoktur.

¹⁶ Ey yiğitlik madeni, zamanın Mehdi’si, cömertlik kaynağı ve talihin teveccüh ettiği yüz!

- 17 sen ol yegāne fāris-i çābük-süvārsın
bir ok bilēn yıķarsın uruban ğāzanferi
- 18 Őaŕranç-ı baĥt u nerd-i sa'ādet seniĝ bilēn
kim oynadı ütüldi vü baĝlandı ŐeŐ-deri
- 19 bezmiñde tuttı zühre bu 'uŐŐāk perdesin
sākī kamer bolup saña tegrüci müŐterī
- 20 seyf-i sarāyī ĥızmetiñe medĥ okup tökeř
baĥr-ı 'arüz içinden alıp dürr ü cevheri
- 21 boldı ğıdā-yı rüh u köñüller müfferriĥi
körkli Őıfatlarıñ bile dīvān u defteri
- 22 bu medĥi ol kaŐıdeĝa kıldım cevāb kim
tün zülfini kēserde tutup Őubĥ ĥançeri
- 23 neçe tozutsa bād-ı bahārī 'abīr ü müŐĝ
neçe çimende bād-ı ĥazān kılsa zergerī
- 24 ançaĝa tēgrü igü atıñ ĥayr üze kalıp
sözleñsin el tilinde cihānnıñ dilāveri

6.

'Abdü'l-Mecīd Ői'ri

muzāri '-i müsemmen-i aĥreb ü mekfūf ü mahzūf
mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

- 1 andın berü kim aldı oşol dilrubā köñül
küydi cefāda körmedi herĝiz vefā köñül

¹⁷ Sen o müstesna usta at binicisin ki bir ok ile arslanı vurup yıķarsın.

¹⁸ Seninle talih satrancımı ve saadet tavlasını kim oynadıysa yenildi ve altı kapısı baĝlandı.

¹⁹ Meclisinde çobanyıldızı bu uŐŐak perdesini tuttu, ay saki oldu, (kadehi) ulaŐtıran/devrettiren ise MüŐterī'dir.

²⁰ Saraylı Seyf sana hizmet etmek maksadıyla övgü düzmek için aruz bahri içinden inci ve cevher çıkarıp (önüne) döküyor.

²¹ Onun güzel sıfatlarıyla dolu olan divanı ve defteri ĝıda-yı ruh / ruhların ĝıdası ve gönüllerin ilacı olmuştur.

²² Sabah ĥançeri gece saçını tutup kesmekte iken bu medhi o kasideye cevap olarak yazdım.

²³ Bahar rüzĝârı abir ve misk savurdukça, hazan rüzĝârı çimende kuyumculuk ettikçe,

²⁴ o zamana deĝin senin iyi adın hayır üzere kalsın, cihan kahramanının adı halkın dilinde söylensin.

6. 182^b Abdülmecid'in Ői'ri

¹ O gönüller alan sevgili gönlümü aldıĝından beri gönlüm eziyet ve sıkıntı içinde yandı, asla vefa görmedi.

- 2 közdin tüşürdi bir yolu köz tüşkelı aña
terk et têsêm tilêgimi bêrmês rızâ köñül
- 3 sızdı tenim tükendi seher şem 'i tég yanıp
eyvây ne kıldı közge başımğa belâ köñül
- 4 körgenge köz tiker kolı yétmeske el sunar
koygıl bu işni emdi berây-ı huzâ köñül
- 5 baştın kêçip kara kan içip kan yaşım saçıp
tapman köñül tilêgini vâ hasretâ köñül
- 6 yetti felekni tarh kılıp naqd-ı cân bilên
bu 'ışk nerdin oynama ey bî-nevâ köñül
- 7 yaş tég yaşım akıp tün ü kün yıglatur meni
têgme kim erse külse maña bî-revâ köñül
- 8 yâ rab közümdeñ al bu köñül dâdını maña
kim boldı köz belâsı bilên mübtelâ köñül
- 9 miñnet eline aldı hayâtım yaqasını
'abdül katında kılmadı bir mâcerâ köñül

ol vezn ü ol kâfiyede Seyf-i Sarâyî şî'ri

- 1 ey körkliler hayâlî bilên mübtelâ köñül
közi bilên ketürgeñ öziñe belâ köñül
- 2 ne yêrde bir kamer kêbi yüz köricçek revân
közüñ yumup tüşersin anıñ üstine köñül

² Göz ana düştüğünden beri bir sebeple gözden düşürdü, terk et desem gönül dileğimi uygun görmez.

³ Tenim seher mumu gibi yanıp sızdı, tükendi; gönül gözüme ve başıma ne bela getirdi, eyvah!

⁴ Gördüğüne göz diker, uzanamayacağına/kolu yetmediğine el uzatır; ey gönül, şimdi Allah için bu işi bırak!

⁵ Başımdan vazgeçip kara kan içmiş ve kanlı göz yaşımı saçmışım; ey gönül, yazık ki yine de gönlümün dileğine kavuşamıyorum.

⁶ Ey nasipsiz gönül, yedi feleği terk edip can nakdi ile bu aşk tavlasını oynama!

⁷ Ey gönül, göz yaşım su gibi/çocuk gibi akıyor, beni gece gündüz ağlatıyor, o her kimse bana gülmeyi reva görmüyor.

⁸ Ya rab, bu gönlün intikamını benim gözümdeñ al, çünkü gönül göz belası yüzünden müptela oldu.

⁹ Sıkıntı hayatımın yakasına yapıştı, Abdül'ün yanında iken gönül bir macera yaşamadı.

• **183* O vezin ve kafiyyede Saraylı Seyf'in şiiri**

¹ Ey güzellerin hayaliyle müptela olan, gözü ile kendine bela getiren gönül!

² Ey gönül, nerede ay gibi bir yüz görsen hemen gözünü yumup onun üstüne düşersin.

- 3 bir gül yanaklı cādū karaklığa uğrasañ
cānıñ fidá kılırsın oşol dem aña köñül
- 4 sultānlar oğlı zülfinē küstāh ҡol sunan
sen-sen élinde bir yolu yoҡ bī-nevā köñül
- 5 ol kim sēni cefā bile öltürmege tiler
miñ cān bilen kılır-sen aña hoş du‘ā köñül
- 6 tartıp zamāne hūblarınıñ cevriñi müdām
kördüñ mi hıç birinde bulardın vefā köñül
- 7 küydüm seniñ bile neçe kez furkat odına
yıllar çekip seniñ bile cevr ü cefā köñül
- 8 k̄azī öyi ne yerde ‘aceb müftī kaydadur
kılgay édim seniñ bile hoş mācerā köñül
- 9 seyf-i sarāyini bu ҡarakında bağlasañ
hūblar cefāsı birle bolur-sen fenā köñül

7.

Tuğlı Hıvace şı‘ri*hezec-i müsemmen-i sālīm**mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*

- 1 nigārā köz ucı birle baqıñ mēn ҡul ҡarakıñğa
közüm yaşı aqa tutşu tüşüp mēn bu ҡara ҡıñğa
- 2 közümdin anca seyl aqtı aqındın toldı bu ‘ālem
özüm girde barur çöp tēg barur boldum her aqıñğa

³ Ey gönül, bir gül yanaklı, cadı gözlüyle karşılaştıysan ona o anda canını feda edersin.

⁴ Ey nasipsiz gönül, sultanlar oğlunun saçına küstahça el uzatan sensin, elinde bir sebebin / vesilen yok.

⁵ Ey gönül, o seni eziyetle öldürmeyi istiyor, sen ise ona sayısız can ile güzel dua ediyorsun.

⁶ Ey gönül, zamane güzellerinin devamlı eziyetini çektin, bunların hiç birinden vefa gördün mü?

⁷ Ey gönül, seninle yıllarca eziyet ve sıkıntı çekip ayrılık ateşine pekçok kez yandım.
odına: öyine Y.

⁸ Kadı evi nerede, acaba müftü nerededir? Ey gönül, seninle güzel bir macera yaşayacaktım.

⁹ Ey gönül, Saraylı Seyf'i yanında tutarsan güzellerin eziyetiyle yok olursun.

7. 183^a Tuğlu Hoca şiiri

¹ Ey nigar, ben kuluna göz ucuyla bir bak; gözümün yaşı devamlı aka düştü / aktı, ben ise bu kara işkenceye / bu derdin ıstırabına düştüm.

² Gözümden öyle sel aktı ki akından / akıntısından bu âlem doldu, kendim dönüp giden çöp gibi her akına / akıntıya gider oldum.

- 3 eyā ey körk eli hānı alıp elmas tēyü elge
āhır salma mēni künde kılıç yaḡlıḡ kara kıḡa
- 4 viṣālın ravzasındın bu za‘īf köḡlüm bolıp hurrem
saḡınma mēnde bar tāḡat sizin tēḡ ṣeh ḡaraḡıḡa
- 5 nēçeler köḡlini aldın oṣol cādū ḡaraḡ birle
nēçelerni eṣīr kıldın firāḡında kara kıḡa
- 6 ḡar aḡı üzre kır tamsa meṣel ‘ayn-ı ḡar aḡıḡa
suluḡ tēk barmāḡıḡ aḡı urur ta‘ne ḡar aḡıḡa
- 7 tilemeṣ sēnsizin tuḡlı yaṣı yüzge yēter bolsa
sēnūḡ tabḡunḡa faḡr ētkeḡ ‘ömürniḡ kıṣḡaraḡıḡa

ol vezn ü ol kāfiyede Seyf-i Sarāyī ṣi‘ri

- 1 mēniḡ tēḡ nēçeler ḡayrān oṣol cādū ḡaraḡıḡa
körüp cismın ḡacāletden revān boldı ḡara kıḡa
- 2 teniniḡ aḡınıḡ üzre yaḡaḡı alınıḡ rengi
ērür ol tāze kuṣ kanı tōkülmiṣ tēḡ ḡar aḡıḡa
- 3 cemālın körmeye ḡasret bolup andan murādım ol
körüp ilgeḡ mi tēp bir kēz ḡulun sultān ḡaraḡıḡa
- 4 eṣīr ü mübtelā boldı bu köḡlüm birle bu cānım
anıḡ fitne ḡaraḡınıḡ ḡaraḡçı tēḡ ḡaraḡıḡa
- 5 viṣālın dāimā isteḡ mēniḡ tēḡ nēçe ‘āṣıḡlar
çekerler miḡnet-i furḡat salıp özin ḡaraḡıḡa

³ Ey güzeller yurdunun sultanı, elmas diye eline alıp sonunda beni her gün kılıç gibi kara kına koyma.

⁴ Vuslat bahçende bu zayıf gönlümün içi açıldı, çekinme, bende sizin gibi padişahın gözbebeğine / kıya bakışına dayanacak derman vardır.

⁵ İşte o cadı gözünle nicelerin gönlünü aldın, ayrılığında nicelerini derdinin ıstırabına düşürdün.

⁶ Kar beyazı üzerine ak damlasa, mesela karın aynısı olan beyazın üstüne yağsa, sulu tek parmağının / sulu gibi parlak parmağının akı karın akını ayıplar.

⁷ Tuḡlu sensiz yaṣı yüz (yıla) / göz yaṣı yüzüne ulaşsın istemez; senin kapında ömrünün kısalmasıyla övündür.

• O vezin ve kāfiyede Saraylı Seyf’in ṣiiri

¹ O cadı gözbebeğine benim gibi pekçoḡu hayrandır, tenini görüp utançtan derhal / derdine düştüler.

² Teninin beyazlığının üstündeki al yanağının rengi kar beyazına dökülmüş taze kuş kanı gibidir.

³ Cemalini görmeye hasret olmamdan muradım şudur: sultan, bir kez görüp kulum diyerek gözbebeğine alacak mı (bakacak mı) / kuluna iltifat edecek mi?

⁴ Onun fitneci gözbebeğinin harami gibi olan karasına/derdine bu gönlüm esir ve bu canım müptela oldu.

⁵ Benim gibi nice âşıkлар vuslatını istedi, kendilerini derdinin ıstırabına bırakıp ayrılığın zahmetini çekiyorlar.

- 6 çün el bérmedise vaşlı öler-mèn oş cefâ birle
firâkıında bolup rāzī ‘ömürniñ kıskarağına
- 7 karaqınga tüşüptür bu sarāyī seyf-i bī-çāre
nēcük otdan çıkıp tüşse kılıc bağı kara kınga

8.

Hasanoğlu şiri

hezec-i müsemmen-i sālīm

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

- 1 apardı könlümi bir hoş kamer yüz cān-fezā dilber
ne dilber dilber-i şāhid ne şāhid şāhid-i server
- 2 mèn olsam sèn büt-i şengül şurāhī eylese kulkul
ne kulkul kulkul-i bāde ne bāde bāde-yi aḥmer
- 3 başımdan kitmedi hergiz sēnünleş içtügüm bāde
ne bāde bāde-yi mestī ne mestī mestī-yi sāgar
- 4 şehā şirīn sözüñ kılur mısırdā bir zamān kāsīd
ne kāsīd kāsīd-i kıymet ne kıymet kıymet-i şekker
- 5 tutuşmayınca der-āteş belürmez ḥaşlet-i ‘anber
ne ‘anber ‘anber-i sūziş ne sūziş sūziş-i micmer
- 6 ezelde cānım içinde yazıldı şüret-i ma‘nā
ne ma‘nā ma‘nā-yı şüret ne şüret şüret-i defter
- 7 ḥasanoğlu saña gerçi du‘ācıdur velī şādık
ne şādık şādık-ı bende ne bende bende-yi çāker

⁶ Vuslatı el vermediği için ayrılığında ömrümün kısalmasına razı olup işte eziyetle ölüyorum.

⁷ Bu zavallı Saraylı Seyf kılıcın ateşten çıkıp bağı kara kına düşmesi gibi senin derdine düşmüştür.

8. 184^a Hasanoğlu şiri

¹ Ay yüzlü, cana can katan bir güzel dilber gönlümü alıp götürdü; o ne dilber? Güzel dilber; ne güzeli? Güzeller topluluğunun başı olan güzel!

Farsça /ne/ olumsuzluk belirten ön ek olduğundan beytin ikinci mısraı şu şekilde de anlaşılabilir: O dilber değil güzel dilber, güzel değil güzellerin serveri. Böylece rucü sanatı meydana getirilmiş olur.

² Ben olsam, sen neşeli put olsan, sürahi kulcul “Söyle, söyle!” dese; ne kulkulu / sesi? Şarap kulkulu / sesi; ne şarabı? Kırmızı şarap!

³ Seninle içtiğim şarabın (mahmurluğu) asla başımdan gitmedi; ne şarabı? Mestlik şarabı; ne mestliği? Kadehin mestliği!

⁴ Ey padişah, sözün Mısır’da bir zaman revaçtan düşürdü; ne düşürdü? Kıymetini düşürdü; neyin kıymetini? Şekerin kıymetini!

⁵ Ateşte tutuşmayınca amberin özelliği belirmez; ne amberi? İçi yanan amber; ne yanması? Buhurdanın yanması!

⁶ Ezelde mananın sureti canımın içine yazıldı; ne manası? Suretin manası; ne sureti? (Amel) defterinin sureti!

⁷ Hasanoğlu sana duacıdır ama sadık bir duacıdır; ne sadığı? Kul olan bir sadık; ne kulu? Köle olan bir kul!

ol vezn ü ol kâfiyede Seyf-i Sarāyī şî'ri

- 1 tapulmas hüsni mülkinde saña tēnk bir kamer-manzar
ne manzar manzar-ı şāhid ne şāhid şāhid-i dilber
- 2 bu kün yūsuf cemālını kılıptur haq saña bahşış
ne bahşış bahşış-i devlet ne devlet devlet-i mefhar
- 3 sözüñ dürr ü cevāhirdür köñüller gencine lāyık
ne lāyık lāyık-ı husrev ne husrev husrev-i kişver
- 4 şekerden tatlıdur hulkuñ keremde hātırıñ maṭlab
ne maṭlab maṭlab-ı ma'din ne ma'din ma'din-i cevher
- 5 zihī devletli 'āşık kim sēniñ birleş kılur 'işret
ne 'işret 'işret-i cennet ne cennet cennet-i kevşer
- 6 bu hüsniñ şevkı zevkında köñül tūtīleri taptı
ne taptı taptı hoş lezzet ne lezzet lezzet-i şeker
- 7 cemālın naqşına seyf-i sarāyī bağladı şūret
ne şūret şūret-i hüsni ne hüsni hüsni-i cān-perver

9.**ve lehu eyzāⁿ**

muzāri 'i müsemmen-i ahreb
mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

- 1 körkli yüzüne bakan közlerge cān körünür
dāim muraşsa' ağızıñ gevher-feşān körünür

• O vezin ve kâfiyede Saraylı Seyf'in şiiri

¹ Güzellik ülkesinde sana denk bir ay yüzlü bulunmaz; ne yüzlü? Güzel yüzlü; ne güzeli? Dilberin güzeli!

² Bugün Allah sana Yusuf cemalini / al yanağını bağışlamıştır; ne bağışlamıştır? devlet bağışlamıştır; ne devleti? İftihar vesilesi olan devlet!

³ Sözlerin gönüller hazinesine layık inci ve cevherdir; kime layık? Padişaha layık; hangi padişaha? Ülkenin padişahına!

⁴ Huyun şekerden tatlıdır, cömertlikte hatırın talep edilir; neyin talep edilir? Madenin istenir; ne madeni? Cevher madeni!

⁵ Seninle işret eden ne talihli bir âşiktir; ne işreti? cennet işreti; ne cenneti? Kevser cenneti!

⁶ Bu güzelliğin verdiği sevincin zevkiyle gönül duduları buldu; ne buldu? Hoş lezzet buldu; ne lezzeti? Şeker lezzeti!

⁷ Saraylı Seyf cemalinin süsüne suret bağladı / meyletti; ne sureti /resmi? Güzelliğin sureti / resmi; ne güzelliği, cana can katan güzelliği!

9. 184^h Bu da onun

¹ Güzel yüzüne bakan gözlere can görünür, kıymetli taşlarla süslü olan ağızın devamlı inci saçıcı görünür.

- 2 bāzār içinde hüsniñ 'işve satıp alur cān
bustān içinde qadnıñ serv-i revān körünür
- 3 haq şun 'ı ay yüzüñni kılamak için temāşā
her şubh-dem kapuñda haq-ı cihān körünür
- 4 erte kece közümden kitmes için hayālın
ne yerge baksam anda hüsniñ 'ayān körünür
- 5 seyf-i sarāyī nazmı hüsniñ sıfatı birle
dāim bu el tilinde hoş dil-sitān körünür

10.

ve lehu eyzāⁿ

*mütekarib-i müsemmen-i mahzūf
fe 'ülün fe 'ülün fe 'ülün fe 'al*

- 1 kurup kaşı yayın kara közleriñ
atar kirpük okun maña közleriñ
- 2 bir ok birle rüstemni atdan yıkar
neçe atsa kılmaz hatā közleriñ
- 3 karakçı belā kılsa tüz yazıda
kıılır dāim elde belā közleriñ
- 4 alur şabr cāndan köñülden qarār
kime baksa bir kez kaya közleriñ
- 5 köñülleri bağlap kara zülfine
usanmas mı cānlar ala közleriñ

² Güzelliğin pazarda işve satıp can alır, boyun bostanda yürüyen bir serviye benzer.

³ Hakk'ın sanatı olan ay yüzünü görmek için cihan halkı her sabah kapıda görünür.

⁴ Ertesi geceye kadar hayalin gözümde gitmez çünkü nereye baksam orada güzelliğin açıkça görünür.

⁵ Güzelliğinin sıfatlarını anlatan Saraylı Seyf'in şiiri devamlı bu halkın dilinde hoş ve gönül alıcı görünür.

10. 184^b Bu da onun

¹ Kara gözlerin kaş yayını kurup bana kirpik okunu atar.

² Bir ok ile Rüstem'i attan düşürür, ne kadar atsa gözlerin hata yapmaz.

³ Harami düz ovada bela olursa gözlerin de daima yurttan bela olur.

⁴ Gözlerin bir kez kime dönüp baksa (o kimsenin) canından sabrı, gönlünden kararı alır.

 kaya bak-: kıya bak- olarak da okunabilir; bu takdirde çeviri: Gözlerin bir kez kime sert sert, haşin haşin baksa... olur.

⁵ Gözlerin gönülleri kara saçına bağlayıp canlar almaktan usanmaz mı?

6 nê yoldan bu seyf-i sarāyīniñ oş
töküp qanın içer qana közleriñ

7 eger hey dēmeşēñ cihānnı hārāb
qılır ğamze birleñ yana közleriñ

11.

ve lehu eyzāⁿ

münserih-i müseddes-i maṭvī vü maḥbūn u eḥazz

mefā ‘ilün fā ‘ilātü fa ‘lün

1 qamer yüzüñden bolur münevver
şeker sözüñden kélür mükerrer

2 küneş yüzüñni körüp ḥalāyık
bolup-tururlar saña musaḥḥar

3 köñülge dāim ferah bēürge
kēlip ḥayālīñ bolur muşavver

4 tükēndi ‘ömrüm firāk elinde
qaçan vişālīñ bolur müyesser

5 oqur şifātıñ bu seyf-i şeydā
yazıp defātir üze müfesser

12.

ve lehu eyzāⁿ

hezec-i müseddes-i maḥzūf

mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

⁶ Gözlerin bu Saraylı Seyf'in kanını ne sebeple döküp işte kana kana içiyor?

⁷ Eğer "Hey dur!" demezsen gözlerin yan bakışıyla yine cihanı harap eder.

11. 185^a Bu da onun

¹ Ay, yüzünden aydınlanır; şeker senin sözünle mükerrer/çifte kaynamış olur.

² Halk güneş yüzünü görüp sana tutulmuştur.

³ Gönüle devamlı ferahlık vermek için hayalin gelip canlanır.

⁴ Ömrüm ayrılığın elinde tükendi, vuslatın ne zaman nasip olur?

⁵ Bu çılgın Seyf senin sıfatlarını defterlere yazıp tefsir eder.

12. 185^a Bu da onun

- 1 yeñi aydur kaşın ey körgebayım
kılur bayram yüzüñni körse şaim
- 2 su içkende dudağından su tamsa
biter kand u şeker ol yerde daim
- 3 cemalındur bu kün 'alem şafası
hayalındur hemişe cân-fezâyım
- 4 kerək öltür kerək asra kulun-mèn
mübârek buyruğundur kutlu râyım
- 5 müferrih nazm etip seyf-i sarâyî
şifâtıñnı oğur ey körgebayım

13.**ve lehu eyzâⁿ fi-evşâfi 'ş-şu 'arâi**

hezec-i müseddes-i maşşûr
mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'l

- 1 cihân şâ'irleri ey gülşen-i bâğ
kimi bülbül-durur sözde kimi zâğ
- 2 kimi tûfî bigin çeyner şekerni
kimi lafzı bilên örter düreñni
- 3 kiminiñ sözleri mevzûn u şîrîn
kiminiñ lâyıķı teşrif ü taḥsîn
- 4 kimi özgeñiñ eş'ârın mênim dër
kimi ḥalvâ kibi şalgam çöpin yer

¹ Ey güzel gelin, kaşın yeni aydır. Oruçlu, yüzünü görse bayram eder.

² Su içerken dudağından su damlasa orada devamlı şeker ve bal biter.

³ Âlemin sefası bugün senin cemalinledir, devamlı canıma can katan ise senin hayalindir.

⁴ İster öldür, ister tut, senin kulunum; mübarek buyruğun benim de kutlu görüşümdür.

⁵ Ey güzel gelinim, Saraylı Seyf senin sıfatlarını anlatarak iç açıcı şiirler söyler.

13. 185^b Bu da onun

¹ Ey bâğın gül bahçesi, şiir söylemede cihan şairlerinin kimi bülbül, kimi kargadır.

² Kimi dudu gibi şeker çiğner, kimi sözüyle inci tanelerini örter.

³ Kiminin sözleri vezinli ve tatlıdır (fasihtir), kimininki şeref ve takdire layıktır.

⁴ Kimi başkasının şiirini "Benim!" der, kimi helva diye şalgam çöpünü yer.

⁵ kimi ma'ná koyup lafzın tüzetür
kimi veznin buzup şan'at közetür

⁶ alarnıñ oş biri seyf-i sarāyī
cihān 'ārifleriniñ hāk-i pāyı

⁷ anı sēn cümle şā'ir kemteri bil
kamer yüzge hemīşe müşterī bil

14.

ve lehu eyzāⁿ

hezec-i müseddes-i mahzūf
mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

¹ nedür ol kim soqup tartıp buñalmas
başı zaħmı devā birlen oñalmas

15.

ve lehu eyzāⁿ

hezec-i aħreb-i maħbūz u mekfūf u mecbūb
mef'ülü mefā'ılün mefā'ılı fe'al

¹ kim kēldi işe cihānga şek yoq ki kēter
'ākil kēliben bu yērde köp ħayr eter

² sēn igülük ét dağı teñizge salgıl
yazıda saña yaqın bil ol ħayr yeter

⁵ Kimi manayı bırakıp lafzını düzeltir, kimi veznini bozup sanatını gözetir.

⁶ Onlardan biri de işte bu Saraylı Seyf'dir, cihan ariflerinin ayaklarının toprağıdır.

⁷ Onu sen bütün şairlerin en değersizisi bil, ay yüze devamlı müşterisi bil.

14. 185^b Bu da onun

¹ Nedir o, devamlı sokup çekip bunalmaz, başının yarası ilaçla şifa bulmaz (zeker).

15. 186^a Bu da onun

¹ Kim dünyaya geldiyse şüphesiz gidecektir, akıllı olan gelip burada çok hayır işler.

² Sen iyilik yap da denize at, mahşer meydanında o hayır sana yeter, bunun kesin olduğunu bil.

Sonuç

Seyf-i Sarâyî'nin *Kitâbu Gulistân bi't-Türkî*'sinin sonunda yer alan on altı şiirden sekizi nazire olup bu şiirler Türk edebiyatının bilinen en eski nazire örnekleridir. Seyf-i Sarâyî'nin birer şiirini tanzir ettiği şairler; Mevlana Kadı Muhsin, Mevlana İshak, Mevlana İmâd-ı Mevlevî, Ahmed Hâce es-Sarâyî, Hârizmî, Abdülmecid, Tuğlı Hâce ve Hasanoğlu'dur. Bunlar 13. ve 14. yüzyıl şairleridir. Buna göre 13. yüzyılda Orta Asya'daki Moğol istilasına rağmen Türk dili ile klasik tarzda şiir yazma geleneğinin sekteye uğramadığı anlaşılmaktadır. Seyf'in nazireleri ile zemin şiirler vezin, kafiye ve konu bakımından birdir. Nazire şiirler vezin bakımından başarılıdır. Seyf'in nazirelerinde zemin şiirlerden ayrı olarak aynı kafiyede farklı kelimeler yer almıştır; bu Seyf'in edebî birikiminin yeterliliğini göstermektedir. Yine şair, söz ve mana bakımından zemin şiirlerden farklılaşabilmiştir. Seyf'in, Hârizmî'nin gazeline yazdığı naziresi bir kaside olması yönüyle biçim olarak diğerlerinden ayrılmaktadır. Seyf'in nazireleri dışında kalan şiirleri ise dönem şairlerinin tavsif edildiği yedi beyitlik bir mesnevi, bir lügaz, bir rubai ve beş gazelden ibarettir. Bu şiirlerde de vezin, kafiye, söz ve mana bakımından bir kusur görülmemektedir.

Kaynaklar

- Aslan, Ü. (2018). Âşık Çelebi'nin Tettebbu Şiirleri. *Bir Devr-i Kadîm Efendi Prof. Dr. Tahir Üzgör'e Armağan* (s. 44-64). içinde Ankara: İlahiyat Yayınevi.
- Ata, A. (1998). *Nehcü'l-Ferâdis Uştmağlarının Açık Yolu Cennetlerin Açık Yolu III Dizin-Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Caferoğlu, A. (2011). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Canpolat, M. (1995). 'Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir: Metin - Dizin - Tıpkıbasım. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. London: Oxford University Press.
- Çavuşoğlu, M. (1986a). Divan Şiiri. *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*(415-416-417), s. 1-16.
- Çavuşoğlu, M. (1986b). Kaside. *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*(415-416-417), s. 17-77.
- Develi, H. (2000). Harezmi-Kıpçak Şairi İmâdül-Mevlevî'nin Yeni Bir Gazeli. *Journal of Turkish Studies Türklük Bilgisi Araştırmaları: In Memoriam Agâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı III, 24/III*, s. 129-140.
- Durgut, H. (1995). *Şeyh Süleyman Efendi-i Buharî Lügat-i Çağatay ve Türki-i Osmanî (Cild-i Evvel) Adlı Eserin Transkripsiyonu. Yüksek Lisans Tezi*. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Eckmann, J. (1988). *Çağatayca El Kitabı*. (G. Karaağaç, Çev.) İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kaçalın, M. S. (2011). *Niyâzî, Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar, el-Lugâtu 'n-Nevâiyye ve 'l-İstişhâdâtu 'l-Cagatâiyye, Giriş - Metin - Dizinler - Tıpkıbasım*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

- Kaçalin, Mustafa S. (2019). *Mahmûd el-Kâşgarî, Dîvânu Lugâti 't-Turk*. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Kaplan, H. (2011). Bazı Türkçe Kelimelerde Mede Dair Düşünceler. *Turkish Studies* 6/4, s. 633-647.
- Karakaya, S. (2021). Çağatay Türkçesinde akrabalık kavram alanındaki söz varlığı. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 80-100.
- Köksal, M. F. (2006a). Nazire: Türk Edebiyatı. *TDV İslam Ansiklopedisi* 32 (s. 455-456). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Köksal, M. F. (2006b). *Sana Benzer Güzel Olmaz: Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mutçalı, S. (1995). *Arapça - Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- Olgun, T. (1984). *Edebiyat Lügati*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Özkan, M. (2009). Seyf-i Sarâyî. *TDV İslam Ansiklopedisi* 37 (s. 28-29). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Sarıkaya, B. (2019). *Çağatay ve Kırgız Türkçesi Sözlüklerinde Sosyal ve Kültürel Yaşam, Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Sertkaya, O. F. (1972). Horezmî'nin Muhabbet-nâme'sinin İki Yeni Yazma Nüshası Üzerine. *Türkiyat Mecmuası XVII*, s. 185-207.
- Steingass, F. (2005). *A Comprehensive Persian - English Dictionary Including The Arabic Words and Phrases to be met with in Persian Literature*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Taş, H. (2008). Klasik Türk Şiirinde Türkçe Sözcüklerde Med. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 19, s. 143-156.
- Toparlı, R., Vural, H., & Karaatlı, R. (2014). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Yavuz, O. (2002). *Kansu Gavri'nin Türkçe Dîvânı (Metin - İnceleme - Tıpkıbasım)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Yekbaş, H. (2011). *Sebzî Divanı (İnceleme - Tenkitli Metin), Dr. Tezi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Yekbaş, H. (2019). *Sebzî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yüce, N. (2014). *Ebul Kasım Carullah Mahmud bin Omar bin Muhammed bin Ahmed ez-Zamahşari el-Harizmi, Mukaddimetü'l-Edeb, Harizm Türkçesi ile Tercümeli Şuşter Nüshası, Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks*. Ankara: Türk Dil Kurumu.